

Region Syddanmark
KKR Syddanmark
Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering

Forslag til initiativer, der skal bidrage til øget voksen- og efteruddannelse

Diskussionsoplæg til politisk møde vedrørende fælles syddansk indsats for kvalificeret arbejdskraft, d. 14. oktober 2016

Flere unge skal uddannes, men der er også behov for, at flere voksne i den nuværende arbejdsstyrke bliver løftet kompetencemæssigt, særligt fra ufaglært til faglært, ligesom flere faglærte skal videreuddannes. Prognoser viser, at der bliver mangel på især faglært arbejdskraft i årene frem mod 2025. De kan være opgjort på forskellige måder, men tendensen er den samme. Således forventes den samlede efterspørgsel efter faglærte i Syddanmark at stige med ca. 24.000 fra 2013 til 2025 i Region Syddanmarks seneste prognose¹. Med ca. 22 pct. af arbejdsstyrken (20-64-årige), som er ufaglærte i Syddanmark, er der et stort uudnyttet potentiale.

Der er imidlertid meget få ufaglærte voksne, som gennemfører en erhvervsuddannelse og bliver faglærte. Kun 3 pct. af de personer, der i 2008 var ufaglærte, gennemførte således i løbet af de følgende fire år en erhvervsuddannelse ifølge EVA. Det på trods af, at det er muligt at gennemføre en erhvervsuddannelse på kortere tid gennem den såkaldte erhvervsuddannelse for voksne (EUV) tidligere kaldet GUV eller voksenlærlingen-ordningen.

De senere år har aktiviteten på offentlig voksen- og efteruddannelse (VEU) været faldende. Ifølge EVA anvender 41 pct. af de virksomheder, der beskæftiger ufaglærte, anvender aldrig AMU til opkvalificering af deres ufaglærte medarbejdere. Der er derfor et betragteligt potentiale for kvalificeret arbejdskraft ved at efteruddanne en større del af de voksne i arbejdsstyrken.

Der er allerede gennemført reformer og igangsat mange initiativer i forhold til kompetenceløft af ledige og beskæftigede på såvel nationalt, kommunalt og regionalt niveau. Ligeledes har aktørerne på tværs af administrative niveauer i Syddanmark fokus på at lave fælles indsatser, der bidrager til, at virksomheder har adgang til den nødvendige kompetente arbejdskraft fremover. Senest har Syddansk Vækstforum indgået erhvervspartneraftaler med Trekantområdet Danmark og forventer at indgå en aftale med Udvikling Fyn, hvor kompetenceudvikling indgår som et konkret indsatsområde i forhold til at skaffe virksomhederne kvalificeret arbejdskraft. Endvidere arbejdes der med kvalificeret arbejdskraft som en del af det vstdanske samarbejde mellem de tre vstdanske vækstfora.

¹ Kilde: "Analyse af det fremtidige behov for faglært arbejdskraft", Region Syddanmark, 2016. Opgørelsen er baseret på den regionaløkonomiske model Sam-K/Line. Arbejderbevægelsens Erhvervsråd anslår manglen på faglært arbejdskraft til 72.000 på landsplan i 2025 i "Antallet af faglærte falder i Danmark". Juli 2016.

Den nyligt indgåede trepartsaftale indeholder også en række andre initiativer, der skal forebygge mangel på kvalificeret arbejdskraft. Det skal blandt andet ske ved at sikre lønmodtagerne gode muligheder for løbende opkvalificering via et styrket voksen- og efteruddannelsessystem. Det er aftalt at lave et 360 graders eftersyn af hele voksen efteruddannelsessystemet. I den forbindelse blev der nedsat et ekspertudvalg og et referenceudvalg som i maj 2017 skal aflevere en rapport med fokus på at sikre kvalitet og et mere struktureret voksen- og efteruddannelsessystem. Dette arbejde skal der naturligvis tages højde for.

Hvis brugen af voksen- og efteruddannelse skal øges i Syddanmark, er det derfor nødvendigt, at alle relevante parter bidrager hertil og trækker i samme retning.

UDFORDRINGER

Grundlæggende er der to målgrupper af voksne, som opkvalificeringsindsatsen kan rettes mod, nemlig beskæftigede og ledige. Afhængigt af hvilken gruppe, som skal opkvalificeres, rejser der sig forskellige udfordringer, fordi den sammenhæng målgruppen indgår i, er forskellig.

Øget opkvalificering af beskæftigede:

- 1) Blandt virksomheder og medarbejdere er der et begrænset kendskab til mulighederne for efter- og videreuddannelse. I mange virksomheder er der ikke tradition for at efteruddanne medarbejdere i stort omfang, og nogle virksomheder er ikke af den opfattelse, at deres medarbejdere har behov for efteruddannelse.
- 2) Udbuddet af efteruddannelse matcher ikke i tilstrækkelig grad virksomhedernes behov i forhold til indhold, kvalitet og fleksibilitet.
- 3) Efteruddannelse kan være vanskeligt at passe ind i virksomhedens daglige drift, både når virksomheden står over for at ordreindgangen er stigende eller faldende.
- 4) Efteruddannelse kan på den korte bane være en økonomisk omkostning for virksomhederne, og der kan være en risiko for, at medarbejderen ikke bliver i virksomheden lang tid nok til, at investeringen er tjent ind.
- 5) Medarbejderne er ikke altid motiveret for efteruddannelse pga. fx dårlige skoleerfaringer, ekstra transport- og arbejdstid mv.
- 6) Der skal ofte samles et helt hold før end efteruddannelse kan igangsættes.

Øget opkvalificering af ledige:

- 1) Nogle ledige mangler grundlæggende personlige og faglige forudsætninger for efteruddannelse til faglært niveau.
- 2) De ledige er ikke altid motiveret for efteruddannelse pga. fx dårlige skoleerfaringer, indtægtsnedgang (fra dagpenge/kontanthjælp til SU eller SVU) i en periode og øgede transportomkostninger.
- 3) I beskæftigelsessystemet kan det være vanskeligt at sætte ordninger og uddannelsesløft i spil.
- 4) Kendskab i jobcentre til mulighederne for efter- og videreuddannelse skal styrkes
- 5) Samarbejde på tværs af jobcentre om at sikre tilstrækkeligt med volumen til at kunne gennemføre efteruddannelsesforløb skal øges
- 6) Udbuddet af efteruddannelse er ikke tilstrækkeligt fleksibelt i forhold til virksomhedernes behov.

FORSLAG TIL INITIATIVER

Nye initiativer skal bygge videre på og koordineres med eksisterende initiativer og indsatser, således at de supplerer disse.

På den baggrund er der udarbejdet følgende forslag til initiativer:

Initiativer
A: Mere målrettede efteruddannelses tilbud og tilstrækkelig volumen til holddannelse
B: Flere faglærte i Syddanmark igennem en styrket opsøgende indsats

A: Mere målrettede efteruddannelses tilbud og tilstrækkelig volumen til holddannelse

Der er behov for at øge ledige og beskæftiges kompetencer, for at virksomhederne har adgang til kvalificeret arbejdskraft. I den forbindelse er det vigtigt, at efteruddannelses tilbuddene til stadighed matcher virksomhedernes kompetencebehov, samtidig med, at det ofte er nødvendigt at genere et tilstrækkeligt volumen i antallet af deltagere, for at et konkret efteruddannelses tilbud kan gennemføres. Det kan særligt være en udfordring for mindre virksomheder, og mere specialiserede efteruddannelsesaktiviteter.

Derfor er der behov for, at der i øget grad arbejdes for at etablere specifikke samarbejder mellem grupper af virksomheder med samme kompetencebehov og udbydere af efteruddannelser om udvikling og afholdelse af efteruddannelses tilbud, som matcher virksomhedernes specifikke kompetencebehov. Der skal både fokuseres på at udvikle målrettede efteruddannelses tilbud og på at sikre deltagere nok til at kunne gennemføre de efterspurgte efteruddannelses tilbud. Herunder er arbejde med motivationen hos deltagerne væsentlig såvel i forhold til egen branche og til evt. at lave brancheskift.

Mere målrettede efteruddannelses tilbud, som rent faktisk gennemføres, vil også give jobcentrene bedre muligheder for at tilbyde ledige opkvalificering inden for et kompetencefelt, som virksomhederne efterspørger. Herved er der gode muligheder for de ledige for at få job efter deltagelse i efteruddannelses tilbuddet.

For hurtigt at kunne udbydes skal efteruddannelses tilbuddene ligge inden for rammerne af eksisterende efteruddannelser. Det kunne fx være inden for industriteknikerområdet eller akademiuddannelsen i Automation og drift, hvor der fx kunne være behov for, at der udvikles et nyt valgfag.

Initiativ:

Arbejdsmarkedets parter, Syddansk Vækstforum, kommuner, VEU-centre og erhvervsskoler (taskforcen²) forpligter sig på at undersøge mulighederne for et fælles projekt om etablering af branchespecifikke efteruddannelsesnetværk mellem grupper af virksomheder, uddannelsesinstitutioner og gerne jobcentre om udvikling og afholdelse af efteruddannelses tilbud for beskæftigede og ledige. Udgangspunktet er opkvalificering af virksomhedernes medarbejdere fra ufaglærte til faglærte ved brug af erhvervsuddannelse for voksne (EUV) inden for de erhvervsuddannelser, som virksomhederne mangler. Hertil kan der være gode muligheder for også at samtænke opkvalificering af ledige i forhold til branchens behov. Konkret skal der i projektet etableres et antal branchespecifikke, geografisk afgrænsede efteruddannelsesnetværk med virksomheder og erhvervsskoler som de vigtigste aktører. I netværkene kan der f.eks. arbejdes med identifikation af branchens kompetencebehov og udvælgelse af de erhvervsuddannelser (EUV) der skal satses på, til-

² Der er nedsat en task force, som på vegne af alle erhvervsskoler i Syddanmark skal udvikle få, men gode projekter til Vækstforums indsats for kvalificeret arbejdskraft, som kan udrulles i hele regionen.

pasning af de udvalgte erhvervsuddannelser (inden for uddannelsens rammer) målrettet branchens kompetencebehov, fx ved udvikling af særligt valgfag/linje, og fælles planlægning og udbud af de udvalgte og tilpassede erhvervsuddannelser til virksomheder og medarbejdere i branchen samt ledige.

Såfremt initiativet prioriteres vil arbejdsmarkedets parter afdække, hvilke brancher eller grupper af virksomheder, der vil være med i et projekt om etablering af branchespecifikke efteruddannelsesnetværk. Dertil vil KKR-sekretariatet undersøge hvilke lokale erhvervskontorer i Syddanmark, der vil gå ind i et projekt om etablering af branchespecifikke, geografisk afgrænsede efteruddannelsesnetværk blandt deres lokale virksomheder. Endvidere vil erhvervsskolernes repræsentant i Syddansk Vækstforum undersøge, hvilke erhvervsskoler, der er interesserede i at indgå i et projekt om etablering af branchespecifikke, geografisk afgrænsede efteruddannelsesnetværk. . På baggrund af tilbagemeldingerne vil Region Syddanmark bistå med rådgivning og sparring i forhold til et konkret projekt målrettet Syddansk Vækstforums indsats for kvalificeret arbejdskraft..

B: Flere faglærte i Syddanmark igennem en styrket opsøgende indsats

Der er allerede i dag mangel inden for en række erhvervsuddannelsesområder, og prognoser viser, at situationen forværres i de kommende år, samtidig med at efterspørgslen for ufaglærte falder. Der er samtidig et begrænset kendskab til efter- og videreuddannelsesstilbuddene og ligeledes til de tilskudsordninger, beskæftigelsesordninger og kompetencefonde, som skal gøre det lettere og mere attraktivt at efteruddanne sig. Mulighederne udnyttes derfor ikke i tilstrækkelig grad i dag.

Der er allerede igangsat flere initiativer i forhold til information og opsøgende indsatser vedrørende efteruddannelsesstilbud til ledige og beskæftigede. Det gælder både jobcentrenes og VEU-centrenes generelle indsatser, samt konkrete projekter, der indeholder aktiviteter, der informerer om og motiverer virksomheder og deres medarbejdere samt ledige til opkvalificering fra ufaglært til faglært med henblik på at imødekomme manglen på kvalificeret arbejdskraft. Det er f.eks. Vækstforums igangværende projekter "Fremtidens arbejdskraft" og "Kompetencevækst".

Erfaringerne fra målrettet opsøgende indsatser er generelt gode, og derfor er det oplagt at intensivere disse former for tiltag. Det kan fx være ved at koble voksenlærlingeordningen for både beskæftigede og ledige ufaglærte samt uddannelsesløft for ledige ufaglærte sammen med en aktiv fokuseret indsats for opsøgning af virksomheder med interesse for opkvalificering af ufaglærte inden for mangelområder.

Initiativ:

Det foreslås, at VEU-centrene, kommuner, arbejdsmarkedets parter, Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering samt Region Syddanmark forpligter sig til undersøge mulighederne for et fælles projekt, der i højere grad skal synliggøre og bringe de tilbud i anvendelse, som kan bidrage til, at der skabes flere faglærte inden for områder, hvor syddanske virksomheder efterspørger kvalificeret arbejdskraft. Det kan fx være ved brug af voksenlærlingeordningen for både beskæftigede og ledige ufaglærte samt uddannelsesløft for ledige ufaglærte. Endvidere er det vigtigt, at der etableres og indarbejdes samarbejdsrelationer, fælles arbejds-gange og metoder, så den styrkede opsøgende indsats kan fortsætte efter projektudløbet, Region Syddanmark bistår i projektudviklingen med sparring og rådgivning i forhold til Syddansk Vækstforums indsatser, herunder at der bl.a. skal være tale om hele kompetenceløft samt at der skal sikres en samordning og koordinering med de øvrige initiativer, som Syddansk Vækstforum har støttet, fx EUX – en del af svaret, så som Fremtidens arbejdskraft og Kompetencevækst.

Såfremt initiativet prioriteres vil Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering tage kontakt til jobcentre for at afdække hvilke jobcentre, der vil gå ind i et projekt om en styrket opsøgende indsats med særligt fokus på voksenlærlingeordningen og uddannelsesløft for ledige. Ligeledes informeres VEU-centrene om initiativet

og det afdækkes, hvilke VEU-centre, der vil gå ind i et projekt om en styrket opsøgende indsats. Endvidere vil KKR-sekretariatet tage kontakt til de lokale erhvervskontorer, ligesom arbejdsmarkedets parter vil kontakte deres bagland for at undersøge, hvem og hvordan de vil kunne deltage i en styrket opsøgende indsats. På baggrund af tilbagemeldingerne tager Region Syddanmark initiativ til et indledende sparringsmøde i forhold til Vækstforums indsatser.